

ÎNTREPRINDERILE MICI ȘI MIJLOCII – PROMOTORUL PRINCIPAL AL CREȘTERII
POTENȚIALULUI ECONOMIC AL REPUBLICII MOLDOVA
SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES – THE MAIN PROMOTER OF THE GROWTH OF
THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Maria OLEINIUC¹, dr. hab, conf.
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
Olesea BORDEA,² master în științe economice
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Actualitate. Cunoaștem cu toții, că la momentul actual, ne ducem viața într-o eră turbulentă, cu multe incertitudini în plan economic. IMM-urile sunt considerate coloana vertebrală a oricărei economii naționale dar și una din forțele motrice de dezvoltare.

Scopul studiului este de a determina situația sectorului micului business în Republica Moldova la momentul actual și de a depista impactul acestora asupra proceselor social-economice. O atenție deosebită s-a atras la așa indicatori precum sunt numărul de întreprinderi, numărul de personal și veniturile din vânzări. Nu în ultimul rând s-a atras o atenție deosebită privind ponderea întreprinderilor mici și mijlocii în profitul principalelor genuri de activitate a acestora.

Metode de cercetare: analiza și sinteza, inducția și deducția, istoricul și logicul, metoda tabelară și grafică. De asemenea, ca suport internațional s-a apelat la rapoartele și baze de date statistice ale Republicii Moldova.

Rezultate. În condițiile actuale a situației economice din țară, IMM-urile prezintă apogeul principal de producere a bunurilor și satisfacere a cererii diferențiate pe piață, care participă activ la procesele și mecanismele inovatoare, contribuind la creșterea și autorealizarea cetățenilor, asigurând o stabilitate a sistemului economic pe piață, bazat pe antreprenoriat.

Cuvinte cheie: IMM, micul business, venit, Covid-19.

Relevance. We all know that we are currently living our lives in a turbulent era, with many economic uncertainties. Small and medium-sized enterprise are considered the backbone of any national economy but also one of the driving forces of development.

The goal of study is to determine the situation of the small business sector in the Republic of Moldova at the moment. In this article, the author analyzed the current situation regarding the small business sector in the Republic of Moldova. Particular attention has been drawn to such indicators as the number of enterprises, the number of staff and sales revenues. Last but not least, particular attention has been drawn to the share of small and medium-sized enterprises in the profits of their main types of activity.

Research methods: analysis and synthesis, induction and deduction, history and logic, tabular and graphical method. International support also called on the reports and statistical database of the Republic of Moldova.

The resulting. In the current conditions of the economic situation in the country, SMEs present the main peak of producing goods and satisfying the differentiated demand on the market, which actively participate in innovative processes and mechanisms, contributing to the growth and self-realization of citizens, ensuring a stability of the economic system on the market, based on entrepreneurship.

Key words: Small and medium-sized enterprise, small business, income, Covid-19.

JEL classification: L26

¹ © Maria OLEINIUC, mariadodu@yandex.ru

² © Olesea BORDEA, bordyaolesya@mail.ru

1. Introducere

În ultima perioadă de timp, se atestă faptul, că IMM-le sunt considerate „coloana vertebrală” a oricărei economii naționale. Atât la nivel național precum și internațional, întreprinderile mici și mijlocii (ÎMM) sunt considerate baza esențială pentru dezvoltarea și creșterea economică, inovație și ocuparea forței de muncă. Flexibilitatea și adaptabilitatea sectorului ÎMM sunt factorii specifici pentru devansarea perioadelor de criză economică, fiind extrem de remarcante pentru perioada actuală de recesiune.

În contextul socio – economic actual, întreprinderile mici și mijlocii devin forțe motrice în plină dezvoltare ai creșterii economice, fiind predominante în domeniul industriilor noi. P. Drucker, considerat de revista Economist „cel mai mare gânditor pe care știința managementului l-a produs vreodată”, afirmă că ÎMM-urile reprezintă „catalizatorul principal al creșterii economice” [8]. Deci, putem constata că ÎMM-urile se identifică, cu sectorul privat, fiind principala sursă de locuri de muncă, de inovație și de productivitate în cadrul economiei naționale, accelerând progresul științific și tehnologic, saturând piața cu bunuri de o calitate cerută, deci, datorită acestor tipuri de afaceri, se rezolvă majoritatea problemelor sociale și economice.

Antreprenoriatul ca una dintre formele specifice de manifestare a relațiilor sociale, contribuie nu numai la eficientizarea potențialului material și spiritual al societății dar și la crearea „terenurilor” favorabile pentru realizarea practică a abilităților și talentelor fiecărui individ, conducând la unirea națiunii și la conservarea spiritului ei național. Relevanța studiului este determinată de faptul că antreprenoriatul este elementul important și se consideră un garant al existenței unei economii pe piața dezvoltată. În baza acestor cercetări, putem constata, că întreprinderile mici și mijlocii contribuie semnificativ la creșterea potențialului economic al oricărei țări inclusiv și a Republicii Moldova.

Gradul de studiere.

Eminenți oameni de știință pe parcursul a mai multor ani și-au împărtășit opinia privitoare la caracterul tranzitoriu al întreprinderilor mici [1].

Dezvoltarea micului business a trezit interes de studiere atât în lucrările cercetătorilor autohtoni precum Aculai E. [1,2], Perciun, R. [13], Stratan A. [16], Vinogradova N.[17], cât și la nivel internațional Drucker, P. [8], Nielsen S. L. [11], Klyver K. [11], Blinov, A. [6], Chepureenko, A. YU. [7].

După părerea cercetătorului Oglindă L, rolul primordial al Întreprinderilor Mici și Mijlocii este bine studiat în literatura de specialitate, care califică acestea drept o sursă de inovare, deoarece produc bunuri în nișe de piață, având un grad de flexibilitate mai crescut decât întreprinderile mari [12].

Cercetătorul Stratan A. interpretează faptul, că dezvoltarea IMM-urilor este condiționată de un șir de factori: resurse umane, resurse financiare, atragerea investițiilor, cooperarea întreprinderilor, politica statului de dezvoltare a antreprenoriatului, mediul de afaceri în țară/regiune și inovațiile. Astăzi, companiile trebuie să poată să fie în mod constant inovatoare pentru a-și menține sau îmbunătăți poziția pe piață. Este un mare avantaj competitiv pentru companii de a fi în măsură să introducă produse noi pe piață înainte de concurenții lor, câștigând în acest fel cote semnificative de vânzare [16].

Potrivit cercetătorului Perciun R., IMM-urile se situează pe o poziție de căutare continuă de resurse de finanțare în vederea achiziționării de active fixe și active circulante care au drept rezultat sporirea capitalurilor proprii. În funcție de etapa de dezvoltare și de interesele sale, microîntreprinderile au alternative multiple de finanțare și apelează nu doar la o anumită sursă de resurse financiare, ci în funcție de interesele sale recurg la acele surse care se pliază cel mai bine pe interesele lor [13].

În urma analizei structurii investițiilor financiare a IMM-urilor, cercetătorul în științe economice Vinogradova N., a ajuns la concluzia că cu cât este mai mică mărimea întreprinderii, cu atât mai mare este decalajul investițiilor curente în favoarea investițiilor financiare pe termen lung [17].

Astfel, Y. Schumpeter, vestit economist și sociolog, la începutul sec. XX scria, că companiile mari monopoliste, cu un potențial științific, de producere și financiar mai esențial, cu timpul vor absorbi micile afaceri [15].

A.Cooper a ajuns la concluzia, că surse de creștere economică tot mai frecvent sunt firmele mici. El a menționat factorii interni, care au cauzat avantajele IM: creativitatea și calificarea relativ mai înaltă a personalului; interesul și implicarea mai profundă a salariaților în rezultatul general al afacerii; coordonarea și comunicarea mai eficientă, mai ieftină și mai operativă la IM [10].

Potrivit economistului american D. Birch în anii '70, care a analizat datele statistice pentru mai mulți ani, a relatat, că IM asigură o parte semnificativă a ocupării forței de muncă, și ponderea lor în crearea locurilor de muncă a început să crească [3].

Cercetătorii L.Kohr și proeminentului economist și filosof E. F. Schumaker au ajuns la concluzia, că doar organizațiile de dimensiuni mici au o rezistență deosebită și capacitatea de perfecționare continuă. E. F. Schumacher, considera extrem de importantă pentru societate munca omului, care activează în cadrul propriei afaceri mici, unde în mod natural și echitabil se realizează dreptul de proprietate privată [14].

Nielsen, S. L., Klyver, K., Evald, M. R. și Bager, T. interpretează și utilizează propria definiție a IMM-urilor. În pofida rolului semnificativ al IMM-urilor și atenției, acordată acestuia la momentul actual, multe dintre noțiunile teoretice de bază, necesare pentru cercetarea lor, până în prezent sunt insuficient elaborate și chiar nu au o determinare univocă [11].

În literatura de specialitate, se întâlnesc multiple definiții ale IMM-urilor, acestea variind de la un autor la altul, nu numai prin esența lor dar și prin importanța care li se atribuie. Rolul întreprinderilor mici și mijlocii este recunoscut pe întreg globul pentru contribuția lor unică la dezvoltarea economică. Atât țările dezvoltate cât și cele în curs de dezvoltare realizează că IMM-urile și întreprinzătorii joacă un rol vital în dezvoltarea industrială a unei țări.

2. Sectorul IMM în contextul crizei economice generate de pandemia Covid-19.

În ultima perioadă de timp (martie/2020-prezent), societatea este confruntată cu declarația de pandemie Covid-19. Aceasta a lăsat o amprentă negativă asupra economiei țărilor occidentale. În această situație s-a regăsit și economia Republicii Moldova. Cel mai afectat a fost sectorul micului business. Da, noi suntem de acord, că IMM-urile sunt mai flexibile la schimbările externe, însă situația creată a sistat parțial sau chiar integral activitatea IMM-urilor în așa ramuri precum turismul, prestarea serviciilor, alimentația publică, etc. Dat fiind faptului, că principala specializare a IMM-urilor Republicii Moldova este comercializarea, majoritatea întreprinderilor din sectorul micului business și-au stopat activitatea iar cauza principală fiind importul resurselor materiale din alte țări. Antreprenorii autohtoni au fost „prinși pe ne prins de veste” de pandemia Covid-19, neavând stocuri strategice disponibile. Totuși, această situație a avut și efecte pozitive prin faptul, că majoritatea consumatorilor au reînceput să procure marfa producătorilor autohtoni.

IMM-urile autohtone destul de activ participă la producerea bunurilor și serviciilor, satisfăcând pe deplin cererea, în special pe piața internă. Caracteristic pentru Republica Moldova este absența colaborării a întreprinderilor mari cu IMM-uri, de aceea întreprinderile mici și mijlocii contribuie primordial la saturarea pieței de consum.

Având capacitatea de a reacționa rapid la schimbările pieței, de a se adapta la noile cerințe, condiții și reguli, acest subiect al activității de afacere spre deosebire de întreprinderile mari, corporații și instituții de stat este mult mai dinamic. Lansarea întreprinderilor mici și mijlocii nu necesită investiții mari iar funcționarea acestora implică o cifră de afaceri ridicată a resurselor financiare și materiale. IMM-urile îndeplinesc o serie de sarcini socio-economice importante, reducând nivelul șomajului și a pragului sărăciei din țară.

Însă, trebuie de menționat faptul, că sectorul micului business depinde în mod special de susținerea statului atât în lansarea activității cât și în procesul ulterior de funcționare, prin baza legislativă pentru dezvoltarea IMM-urilor creată și îmbunătățită continuu, fapt ce contribuie semnificativ la îmbunătățirea climatului antreprenorial [9].

Perspectivile de dezvoltare a sectorului IMM în Republica Moldova sunt legate indispensabil de crearea unui climat de afaceri favorabil prin implementarea strategiilor, programelor și mecanismelor de stat în ceea ce privește susținerea IMM-urilor.

Totuși, există și o gamă de puncte slabe, care împiedică dezvoltarea și eficientizarea sectorului micului business. Una dintre care este accesul la finanțare din partea băncilor comerciale. Printre problemele identificate la accesul de finanțare se enumeră: rata dobânzii înaltă a creditelor și flexibilitatea sau instabilitatea acestora, lipsa mijloacelor financiare pe termen lung, lipsa și lichiditatea scăzută a gajului, proceduri îndelungate de exercitare a dreptului de gaj, calitatea proiectelor propuse spre finanțare. De aceea, la momentul actual, la faza de lipsă a finanțării business-ului, Republica Moldova obține sprijin financiar de la diverse Instituții Financiare Internaționale (IFI) și prin intermediul proiectelor și programelor de creditare și finanțare asigurând IMM-urilor acces la resurse financiare [9].

Structura și evoluția numărului IMM-urilor în Republica Moldova, într-o mare măsură determină situația economică actuală în țară.

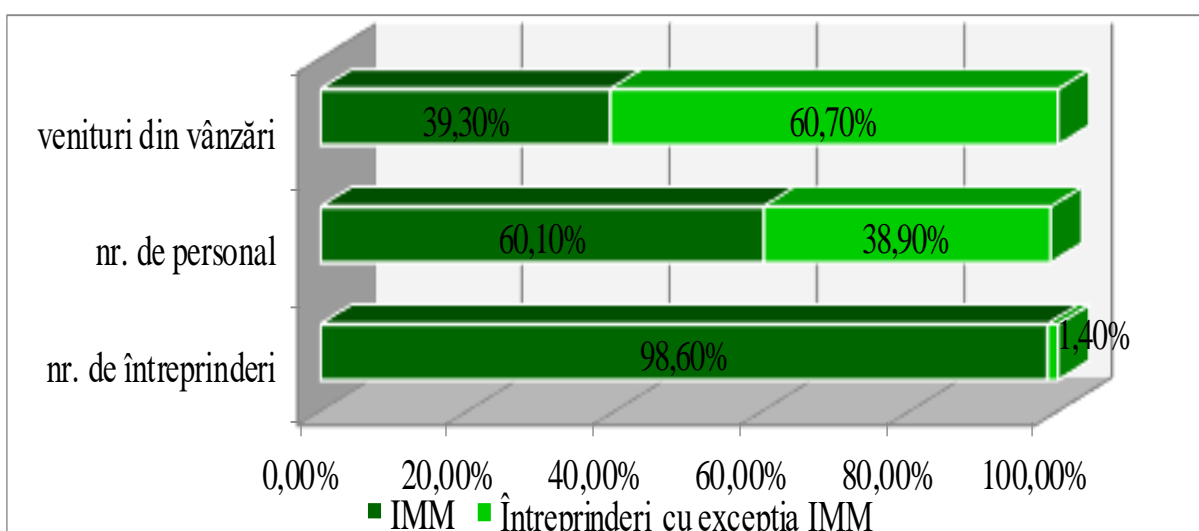


Figura 1. Ponderea întreprinderilor mici și mijlocii în totalul întreprinderilor în anul 2020 în Republica Moldova pe principali indicatori, %

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS [4]

În baza datelor BNS (Figura 1), în anul 2020 numărul întreprinderilor mici și mijlocii a constituit 57,2 mii întreprinderi și reprezintă circa 98,6% din numărul total de întreprinderi. Numărul persoanelor care au activat în întreprinderile mici și mijlocii în perioada de referință a constituit 316,8 mii, deținând 60,1% din numărul total de persoane al întreprinderilor. Veniturile din vânzări ale întreprinderilor mici și mijlocii în această perioadă au însumat 150112,1 mil. lei sau 39,3% din venituri din vânzări în total pe economie [4].

Un interes deosebit prezintă evoluția ponderii întreprinderilor mici și mijlocii în totalul întreprinderilor în Republica Moldova pentru anii 2017-2020 după principalii indicatori precum sunt numărul de întreprinderi, numărul de personal și veniturile din vânzări (Tabelul 1).

Tabelul 1. Evoluția ponderii întreprinderilor mici și mijlocii în totalul întreprinderilor în Republica Moldova pentru anii 2017-2020

Anii	Nr. de întreprinderi, mii			Nr. de personal, mii			Venituri din vânzări, mlrd. Lei		
	Total	ÎMM	Ponderea ÎMM în total, %	Total	ÎMM	Ponderea ÎMM în total, %	Total	ÎMM	Ponderea ÎMM în total, %
2020	58,1	57,3	98,6	526,8	316,8	60,1	381,9	150,1	39,3
2019	56,7	55,9	98,6	552,1	336,0	60,8	397,9	157,3	39,5
2018	56,4	55,7	98,7	540,3	328,0	60,7	356,7	144,2	40,4
2017	54,3	53,6	98,7	528,6	323,3	61,2	331,0	137,5	41,5

Sursa: elaborat de autori în baza datelor BNS [4]

Conform datelor BNS, analiza evoluției ÎMM ne indică creșterea veniturilor din vânzări în medie pe o întreprindere în anul 2020, care au constituit 2622,2 mii lei sau cu 191,5 mii lei mai puțin față de anul 2019. Veniturile din vânzări ale ÎMM în medie pe o persoană au crescut comparativ cu anul precedent cu 5,5 mii lei și au constituit 473,8 mii lei în medie pe o persoană. Numărul de personal în medie pe o întreprindere în anul 2020 a constituit 6 persoane, la fel ca și în anul 2019 [4].

Prin urmare, conchidem că, IMM-urile reprezintă forța motrică de creare a locurilor de muncă, contribuția esențială fiind soluționarea problemelor ce țin de utilizarea forței de muncă. Direct sau indirect, ele sunt un garant de existență a majorității populației din Republica Moldova.

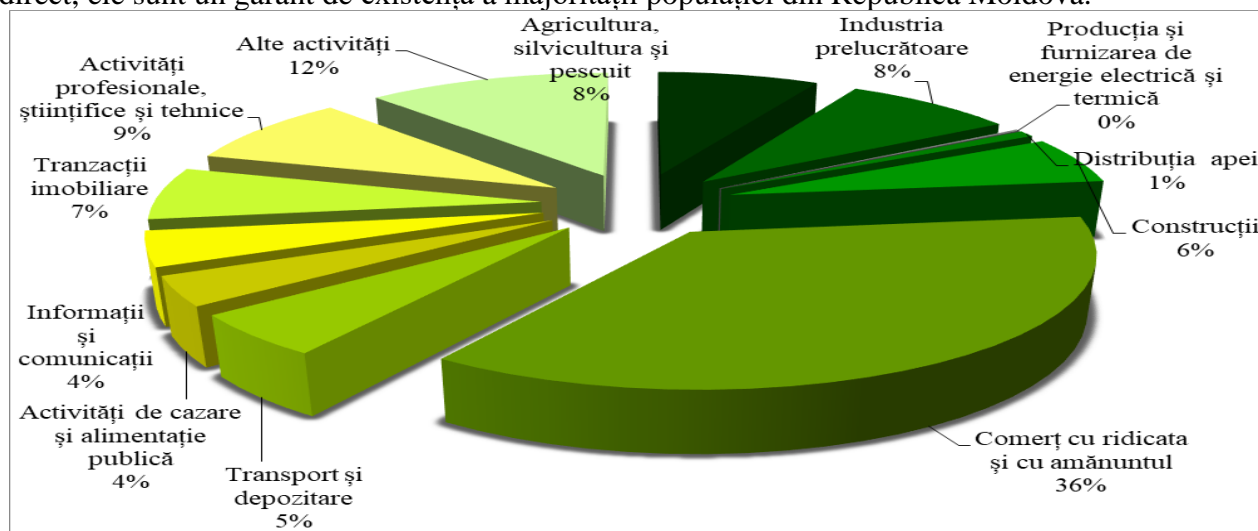


Figura 2. Ponderele IMM-urilor în profitul principalelor genuri de activitate în Republica Moldova pentru anul 2020, %

Sursa: elaborată de autori în baza datelor BNS [4]

Conform datelor statistice oficiale, în anul 2020 partea preponderentă a ÎMM și-au desfășurat activitatea în domeniul comerțului, constituind 20,5 mii întreprinderi sau 35,7% din totalul întreprinderilor mici și mijlocii. În industria prelucrătoare au activat 4,8 mii de ÎMM sau 8,5% din totalul ÎMM. Implicarea unui număr din ce în ce mai mare de ÎMM-uri în sectorul industrial, în perioada de referință, demonstrează că acest sector se află în etapa de extindere – proces cu multiple implicații, întrucât în întreprinderile mici și mijlocii din sectorul industrial au loc desfășurările organizatorice și de producție structurale, care induc infrastructură eficientă și competitivă, personal calificat și echilibrare a pieței autohtone. În domeniul activităților profesionale, științifice și tehnice au activat 5,0 mii de ÎMM sau 8,7% din totalul de întreprinderilor mici și mijlocii (Figura 2) [4].

Analiza respectivă ne demonstrează, că totuși sectoarele menționate sunt cele mai solicitate domenii de activitate pe piața internă, deoarece, echivalează riscuri minime, perioade scurte de

recuperare a investițiilor financiare și posedă o viteză înaltă de rotație a activelor. Putem face concluzia, că în prezent, datele privind ponderea întreprinderilor mici și mijlocii și a veniturilor din vânzări a acestora nu sunt atât de sporite comparativ cu anii precedenți și cauza acestei recesiuni este evident apariția pandemiei Covid – 19.

Tabelul 2. Rezultatele activității întreprinderilor mici și mijlocii în profil teritorial în anul 2020

	Numărul de unități		Numărul de personal		Venituri din vânzări (cifra de afaceri)		Profit până la impozitare
	mii unități	în % față de total întreprinderi din UAT	mii persoane	în % față de total întreprinderi din UAT	mil. lei	în % față de total întreprinderi din UAT	mil. lei
Total IMM	57,2	98,6	316,8	60,1	150112,1	39,3	9050,9
mun. Chișinău	35,5	98,5	171,3	54,3	93317,1	34,3	6982,4
Nord	7,4	98,7	54,5	62,5	21701,8	47,9	1331,2
Centru	9,4	98,9	53,6	71,7	22452,2	49,9	754,6
Sud	3,2	99,0	25,1	78,3	7750,4	68,4	-44,6
UTA Găgăuzia	1,8	98,6	12,2	70,6	4890,6	59,0	27,2

Sursa: elaborat de autori în baza datelor BNS [4]

Datele prezentate în tabelul 2, ne atestă faptul că o pondere înaltă și o tendință mai pronunțată de dezvoltare a IMM-urilor este în regiunile social-economic mai avansate și anume: mun. Chișinău, regiunea de Nord și Centru. Aceste rezultate sunt datorate numărului mai mare a populației în regiunile menționate, și, respectiv a cererii și serviciilor prestate de IMM, care sunt mai solicitate de consumatori comparativ cu zonele de Sud și UTA Găgăuzia.

Concluzii

Formarea pieței este un proces multidimensional iar dezvoltarea sectorului IMM necesită intercorelarea a mai multor aspecte de care depinde prosperitatea și respectiv viitorul antreprenoriatului.

În prezent, dezvoltarea sectorului IMM este considerat ca fiind unul din cele mai importante în programul de demonopolizare a economiei naționale. Întreprinderile din sectorul micului business creează condiții favorabile pentru redresarea economică și anume: dezvoltarea unui mediu competitiv, saturarea pieței cu bunuri și servicii cerute, crearea a noilor locuri de muncă, fapt ce duce la diminuarea șomajului și respectiv a pragului de sărăcie din Republica Moldova iar funcția socială care îi revine IMM-urilor este capacitatea acestora de a „absorbi” forța de muncă neocupată pe o scară largă și de a reduce tensiunile sociale.

Însă, în contextul crizei economice generate de pandemia Covid-19, climatul business-ului mic și mijlociu a fost și este actualmente afectat de numeroase probleme ce țin de diminuarea cererii la produse și servicii, lipsa materiei și a stocurilor strategice disponibile, restricțiile legale impuse de

răspândirea pandemiei. Cu scopul de a facilita situația actuală a sectorului IMM, este oportun și imperios necesară implementarea programelor și mecanismelor de susținere a activității IMM.

Prin urmare, dezvoltarea sectorului business-ului mic și mijlociu este calea cea mai eficientă și cea mai „ieftină” de pătrundere pe piața autohtonă. Deci, putem afirma cu siguranță acel fapt, că întreprinderile mici și mijlocii sunt promotorul principal al creșterii potențialului economic în Republica Moldova.

Bibliografie

1. ACULAI, E. (2013) Caracteristicile de bază și specificul IMM-urilor în țările cu piața emergentă, 7 p.
2. Akulay, Ye. (2015) Sovershenstvovaniye politiki razvitiya malykh i srednikh predpriyatii v Respublike Moldova. Kishineu, INCE.
3. Birch, David L. (1979) The Job Generation Process. Cambridge, Mass.: MIT Program on Neighborhood and Regional Change, 295 p.
4. Biroul Național de Statistică. Disponibil:[www.statistica.md]. Accesat: [10.09.2021].
5. Bizaguet, A. (1990) Le grand marche europeen de. – P.: PUF, 127 p.
6. Blinov, A. (1998) Maloye predprinimatel'stvo. Organizatsionnyye i pravovyye osnovy deyatel'nosti. – Moskva: «Os'-89»,. – ISBN 5-86894-149-7. - 336 p.
7. Chepurenko, A. YU. (2012) Chto takoye predprinimatel'stvo i kakaya politika v otnoshenii predprinimatel'stva nuzhna Rossii? (Zametki na polyakh rabot sovremennykh zarubezhnykh klassikov). V: Zhurnale Novoy ekonomicheskoy assotsiatsii, nom.2 (14), pp.102-124.
8. DRUCKER, P. (2010) *Inovare și spirit întreprinzător*. Editura Teora, București.
9. Hotărârea Guvernului Nr. 685 din 13.09.2012 H O T Ă R Î R E cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020. În: Monitorul Oficial Nr. 198-204/740 din 21.09.2012.
10. Landström, H. Award Winner Arnold C. (1997) Cooper's Contributions to Entrepreneurship and Small Business Research. Global Award for Entrepreneurship Research. Accesat: [21.09. 2021]. Disponibil: http://www.eaward.org/web/1997_Arnold_C_Cooper.
11. Nielsen, S. L., Klyver, K., Evald, M. R. and Bager, T. (2013) Entrepreneurship In Theory And Practice. - Edward Elgar Publishing Inc., UK-USA.
12. OGLINDĂ, L. „Impactul întreprinderilor mici și mijlocii asupra creșterii economice: experiența internațională”. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Impactul%20intreprinderilor%20mici%20si%20mijlocii.pdf Accesat: [10.09.2021].
13. Perciun, R., Tirlea Mariana-Rodica (2018). Alternative de finanțare a microîntreprinderilor (Partea I-a). În materialele conferinței "Creșterea economică în condițiile globalizării" Ed. a 13-a/Vol. 2 Republica Moldova, pp. 15-27.
14. Shumakher, E. F. (2007) Maloye prekrasno: ekonomika dlya cheloveka. RSPI, [Accesat 21.09. 2021]. Disponibil: <http://www.samorodok.org/schum.pdf>.
15. Shumpeter, Y. (1999) Teoriya ekonomicheskogo razvitiya. (Issledovaniye predprinimatel'skoy pribyli, kapitala, kredita, protsenta i tsikla kon'yunktury). M.: Progress, 455 p.
16. Stratan, A. (2019) Importanța inovațiilor pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii competitive. în materialele conferinței "Проблемы и вызовы экономики региона в условиях глобализации " Republica Moldova, Comrat, pp.32-35.
17. Vinogradova, N. (2020). Investițiile financiare ale IMM-urilor în Republica Moldova: analiza în profil teritorial și pe genuri de activitate. În Analele Institutului Național de Cercetări Economice. Chișinău, pp. 36-47, ISSN 1857-3630 /ISSNe 1857-3630.